

PROSLOVY

SKAUTSKÝ PROSLOV

Říkali mi kdysi, že úkolem skautingu jest vycvičiti mládež tak, aby stali se z ní později dobří vojáci. A mně tehdy bylo smutno při pomyslení, že ti opálení, radostní hoši, ležící někde v lesích na slunci, měli by tam ležeti a radovati se jen proto, — aby později dovedli pevněji chytiti pušku do rukou a bezpečněji vráželi bajonety do prsou lidí, které jim čas, náhoda a neštěstí označí za nepřátele. 5

Bylo mi smutno; ne snad ani tolik proto, že tento účel byl by hrozný. V životě se vždycky bude bojovat a zabíjet. Pochopil jsem to, — a není mi z toho hrozno. 10

Ale bylo mi smutno z toho, že to, co jsem kladl téměř za cíl, bylo sníženo k účelu a po mém názoru k účelu prašpatnému. Myslím si, že vraždy a války tu budou, — ale celá moje bytost se vzpírá tomu, — že by se v ně muselo *věřit*. 15
Víra jest nejkrásnější. I z krve roste, — ale neroste *pro krev*.

Tehdy vždy snažil jsem se vysvětlit své stanovisko. Nevím, — sotva kdy mi bylo porozuměno. Čítával jsem vždycky v očích těchto vážných a zcela poctivých lidí něco, co mi říkalo v odpověď na moje horování: Jsi trochu mladý, hochu! 20
Ale vskutku byl jsem přesvědčen, — že oni jsou trochu staří.

Troje prázdniny byl jsem na návštěvě u velké a prosté země. Kdysi lidé o zemi ani nevěděli, — neboť byli sami jí a rostli z ní jako stromy. Dnes už se chodí k ní jen návštěvou, neboť dlouhořadé tradice kultur a pýchy nás od ní odvedly. 25
Budou nás odvádět ještě dál? Snad. Ale jedenkráte kruhem skočíme zase k ní docela, jako dříve, pokorní a hrdí, neboť vzdalovati se od ní znamená vyhazovati kámen do vzduchu. A zdá se mi, — že už padáme, — neboť srdce dnešních lidí je vyprahlé, ale potoky horské jsou stále tak svěží jako před 30
statisíciletími.

Za veliký předvoj našeho návratu pokládal jsem skauting. Hoši, — kteří nevědí, co si mají počít se svým mladým srdcem, — jedenkráte alespoň postaveni *samotni* do středu šeptajících lesů a slunných pasek, — nikdy nezapomenou 35

na to, co lesy šeptaly a paseky zpívaly. Kladu důraz na to, —
že jsou tam postaveni mladí, — ještě v tu dobu, kdy jim
srdce roste, — a tu onen kousek, který jim vykvete v okolí
čistém a silném, — bude vždycky v jejich životě čistě a silně
5 volati. Jsem ale jist, že nebude volati po vraždě, — zavolá po
lásce, kráse a práci. — Když by ale přece zavolal k boji, —
pak bude to jistě jen *boj* o jeho vlastní krásu, lásku a jeho
vlastní pravdu, — a potom boj je tak svatý jako dávání
života.

10 Co je tedy účelem skautingu? Řekl bych: *býti mladým*.
Býti mladým tak, jako nebe a země. Státi se prostým jako
vše, co ji miluje. Míti vždycky v sobě dítě s čistýma očima,
které by hrálo si v nás i v mužích-i v starcích, ke kterému
bychom vždy utekli se v úzkostlivých chvílkách, abychom se
15 uklidnili jassem jeho očí.

Znáte onen hrozný klid, který po tři roky hleděl na nás studenýma očima? Znáte onu bolest spoutané duše onou děsnou sugescí, znáte ztlumené výkřiky srdce, které umíraly na ledových rtech, — neboť celé ovzduší kolem nás bylo mrazivé. 5
A nikde, nikde, po celá tři léta, neozvalo se ani nejmenšího pohybu, — vše zmrtvělo v ztrnulou, otrlou hmotu.

Vím, že těm kněžím, kteří pod oltářem Vlasti stále zapalovali kadidla, ač cizinci jejich boha snížili a potupili, — bylo smutno. Bloudili bez cíle opuštěnými chrámy a šeptali: Vše je 10
ztraceno, — ztratíme-li mládí.

A my mladí hleděli jsme netečně na jejich smutek. Nebylo možno ani ruce vzepnouti. Kolísali jsme svojí slabostí a marně jsme se snažili zabíti hrůzu slovy. Nikde ani písně ani vzepětí mladých pěstí, — všude jen matné šepotání žeb- 15
ráků.

Však co odehrálo se v našich nitrech?

Hle, vidíme to dnes, kdy vytrysklo to z našeho srdce jako rozžhavený pramen, který nemoha naleztí cesty jiné, prudce vytryskl k nebesům. Slyšíme tu i tam hlasy probuzených. 20
Oh, jsme nejšťastnější z nejšťastnějších, neboť nám Osud dal do rukou boj o svůj národ. Smutné ticho sesílilo naše srdce a jasný náš ideál musí je ještě ozářiti nejjasnější září, abychom důstojně vstoupili do chrámu své vlasti, k nejslavnější korunovaci Svobody a Samostatnosti. 25

A přece ještě teď šeptají starci: »Tato koruna bude pro nás příliš těžká. Sosláblí jsme za těch tři sta let. Padneme pod její tíží.«

Však byla půlnoc, — a přece svítá. Svítá a bude i ráno. Noc jest za námi. Jsme očištěni a důvěřiví. 30

Nesmělé jitro do tváří nám dýchlo
snem volných lesů, luk a dálných hor.
Vše divnou vírou v duši naší ztichlo,
i bolest krvavá i trpký vzdor.

Radostně klidni brouzdáme se bosi
chladící travou, lesní přes pažit.
Osení stříbří slzy ranní rosy.
Snad plakali jsme, — ale teď chcem žít.

5 Tam v mlhách krvavých den slunce tuší.
Vy myslíte, že nezasvitne sem?
Ach věřte jen a věřte celou duší
a vírou svou i slunce unesem.

Jako dnes vzpomínám si na maličkou událost, vlastně na několik stručných slov, které proneseny byly před třemi lety. Bylo to tehdy, kdy svět vrhal se šíleně, bez rozmyslů do nejhroznější tragedie. Bylo to v době odvodů a já jako kvartán hrál jsem ve studentském orchestru, který měl vyplnit program při večírku odvedenců zde v přednáškovém sále. Při kterémsi zkoušce, jež sama vlastně byla jakousi neprogramovou zábavou, stoupl za katedru (měli jsme zkoušky v gymnasiu) tehdejší oktáván — rekrut Elsner a mluvil k nám. Nepamatuji se jasně na celou jeho řeč, byla úryvkovitá, nervosní, bez přípravy, promluvena z jakési vnitřní nutnosti, ale pamatuji se na tato slova. Nevím, proč právě ona utkvěla mi v paměti, proč ona odolala Času a zaleskla se mi tehdy ve vzpomínkách, když chystal jsem si první svoji úvodní řeč k vám. 5 10 15

Pamatuji si jako dnes. Stál, pohlížeje od katedry z okna do hasnouceho večera, a pravil:

»Přátelé, — před námi jest noc, tmavá, neproniknutelná noc. Chmúry její zahalují vše, nevidíme ničeho, leč její otevřený chřtán. Ten chřtán se šklebí na nás, — a my musíme 20 v něj jít.«

Toto si pamatuji. Uchvátil mě tehdy zvláštní pocit hrůzy. A po druhé jsem jej pocítil, když doslechl jsem, že on, Elsner, — básník tvrdých a silných nálad, — jakýsi Bezruč, — padl, zastřelen tam kdesi v dále. 25

Noc jej přece pohltila.

To bylo před třemi roky. A přátelé, tehdy opravdu ležela před námi noc nepoznaných útrap a neznámých stínů. A přes celý svět hnaly se obrovské mraky, těžké jak olovo, nassáté krví. Tak nízko letěly při zemi, že přitiskly každou živoucí 30 bytost, která chtěla se vzepřít, vzpřimit a volněji vydechnout. Nebylo hvězd a nebylo nebe, jen rudé záře děsivě zsinálými tvářemi probleskovaly v temnotách. A těžký vzduch chvěl se jen zuřivým rykem, tichými vzlyky a šíleným pláčem. Člověk přestával myslet, přestával vjímat, přestal věřit v sebe 35

i v svoji lidskost. Nozdry bolely od zápachu krve a hlava třes-
tla krvavými sny. Zmalátněn a ubit těkal v temnotách po
nejmenším paprsku, po malé světlušce naděje. Bylo to při-
šerné.

5 Tři léta trvala ta noc. Plná tři léta.

Vše rodí se, žije, umírá. Vše vzniká a vše zapadá. Tak
i tu. Jedenkrátě přece na východě zbledlo nebe. Jedenkrátě
přece zachvělo se políbeno předzvěstí červánků.

A dnes, — přátelé, — dnes můžeme s určitostí říci:

10 »Již svítá!«

Nejhroznější noc minula, my pohlízíme vstříc novému ži-
votu, — novému dni. Chmůry zmizely bičovány světlem.
A světlo proniká, probíjí se všude. Co krve tu kolem, co bídy
a hrůzy! Však hrůzu a bídu již vidíme, pochopujeme a na-
15 lézáme kořen zla. My vidíme konečně ten děs, který hlodal
nás, zahalen jsa v temno noci, a vidíme-li jej, — *můžeme
s ním zápasit!*

Tři sta roků rval se náš národ, tři sta roků svíjel se pod
těžkou nohou cizince, tři sta roků obával se o svůj život.
20 A když již dařilo se mu, když počal lámati pouta a odhazovati
otrocké okovy, přišly ony hrozně tři roky, které byly trestí
všech dřívějších utrpení a které jej měly zlomit docela.

A hle, — mezi prvními hlasy, které se při ranním úsvitu
ozvaly, byl hlas našeho národa. Seslabený sice, ale odhodlaný
25 k dalšímu životu. A nezahynul-li teď, — pak věřím, — pevně
věřím, že nezahyne nikdy, — neboť zkouška hroznější, než
prožili jsme a ještě prožíváme, nemůže a nesmí se opakovat.
Stála mnoho krve, mnoho bídy a bolu, ale doufejme, že vy-
koupí nám nový, obrozený, *svobodný* život. Dnes náš český
30 národ ocitá se na úsvitě nové doby. Od východu zaznívají
mohutně hesla svobody, které pronikají přes veškeru řvavu
válečnou. Nastává doba všeobecných převratů; padá vše
zpuchřelé a nicotné. Přichází čas, ve kterém možno i nám,
které historie tolik pronásledovala, zachytiti a vyrvati si svoje
35 právo.

Však k tomu jest třeba silné ruky a jednotné vůle. K tomu
je třeba silné a inteligentní generace. Vy, vy všichni tu shro-

máždění, jste vyvolení velkou dobou, ve vašich rukou leží osud celého národa, na vašich duších má vykvést jeho sláva; — ale vaší rukou může též býti svržena do propasti smrti a opovržení. My, mladá česká inteligence, jsme jedinou nadějí vlasti, my máme ji vésti velikou dobou na místo posvěcené a důstojné. 5

A teď, přátelé, teď v duši každého z vás ozve se bolavá otázka:

»Jsme dosti silní k dílu tak velikému?«

Jest to velká otázka. Tu zodpoví teprve historie. až dílo 10 bude hotovo, až nebude lze nic na něm měniti. A jak nás zkritisuje historie? — To jest otázkou času.

Uvědomíme-li si vznešené a zodpovědné své postavení, musíme si též uvědomiti, že třeba nám připravit se, sesílit a sjednotiti se. 15

Čím sesílíme, čím se připravíme a čím se sjednotíme?

Přemýšlel jsem o tom mnoho a dospěl jsem k závěru, ke kterému musíte přijíti všichni, který jest jediný a jedině pravdivý.

Co jest to tedy? 20

Jest to *síla duše*.

Jediná duševní síla jest silou, která hýbe světy, jediná duševní síla může dosáhnouti met i nejvyšších.

Pohleďte, jak smutně ztroskotalo hrubé násilí.

Tisíce zohavených mrtvol a tisíce zpustošených osad jsou 25 doklady jeho slabosti. Říká se, že válka jest nutným zlem, že nutno jest bojovati, — ale myslím, že možno bojovati ne zbraní a pěstí, ale rozumem a vůlí. Pak jistě by výsledky byly uspokojivé, neboť neobráželo by se za nimi pozadí prolité krve, ale jas lidského ducha a inteligence. 30

Než nejsme tu proto, abychom rozhodovali, zda stalo se správně či ne. Faktum jest, že stalo se, a faktum jest to, co se musilo státi. Však zároveň s touto truchlou skutečností ukazuje se nám jasně ona slabost násilí a převaha duševní.

Nás čeká nový boj. Snad nebude to již zápas s puškou 35 v ruce, bude to boj o převahu inteligence, o převahu duševní. Čím menší jsme národ, tím vyšší musí býti naše duševní

úroveň, abychom uhájili si čestného, svobodného místa. A všichni my, jimž budoucnost vtiskne vůdčí odznaky národa, všichni musíme napjati síly své do krajnosti. Čím menší státní celek, tím cennější jest každá lidská jednotka. Z nás žádný
5 nesmí chybět v boji, kdo opustí jej, jest zrádce, tupitel, jenž opouští svou vlast v nejtěžším a nejzodpovědnějším okamžiku.

A zrádcem jest i ten, kdo jest příliš lenivý, aby se k tomuto boji připravil.

A v čem spočívá ona příprava?

10 *Ve všeobecné vzdělanosti každého jednotlivce.*

Toto jest náš úkol, toto jest důvod, kvůli němuž jsme se dnes sešli. Blahořečím této chvíli, neboť bolelo mě srdce, když ještě před rokem viděl jsem velkou většinu soudruhů dřimat a klesat v hlubokou apatii a cynismus. Tehdy nedalo se nic
15 dělat, ale dnes, kdy blíží se východ, dnes smíme již zvolati: »Přátelé, vzhůru, den volá!«

A opravdu, pozorujete-li tiše, slyšíte rašení těchto mladých úponků na stromě mohutné lípy po celé vlasti. Cítíte, že hýbe se tu cosi probuzeného ze spánku a zdvíná svou hlavu
20 ku práci. Slyšíte mladé hlasy nadšeně šeptající jasné myšlenky. Cítíte život, okřívání a zvedání všude, všude, všude.

Také my sešli jsme se puzeni jednotnou myšlenkou, která nás semkla v pevné klubko lidí ovládaných stejnou ideou. Také naším hlavním úkolem [jest] příprava k budoucímu životu.

25 A tato myšlenka, která nás spojila, jest myšlenka naší zodpovědnosti před příštími generacemi. My chceme přijíti do života s širokými obzory, s vytříbenými názory, s hrdým celem a bohatým duchem. To všechno nedává nám škola. Naše středoškolské vzdělání jest jenom zoranou půdou, kam nutno
30 teprve síti světlé květy inteligence. A ačkoliv právě tato škola jest reálným naším pojátkem, musíme si být vědomi, že nám nestačí dáti toho, čeho potřebujeme a čeho žádáme.

Proto chceme-li získati opravdového a přehledného vzdělaní, nemůžeme je hledati ve škole; její lavice jsou příliš nízké
35 a obzor z nich viditelný příliš malý. Vzdělání toto musíme urvat každé příležitosti v životě, každému vhodnému okamžiku dne.

Těžko jest pracovat jednotlivci. Zvláště teď, kdy nynější doba podává nám jen velmi skrovné příležitosti ku všeobecnému vzdělání. Brutalita násilí skácela tisíce oltářů, na nichž bylo obětováno umění a krása. Bude třeba stavět znovu, na nových základech na zemi krví posvěcené. 5

To jest naší ideou. Obnoviti dřívější společenský život, obnoviti dřívější nadšení k umění, probuditi zájem o vědu. Příležitost ku vzdělání položíme si sami, svojí vlastní silou chceme se nésti vzhůru k osvětě. Tu potřebujeme jednoho, veledůležitého podkladu. 10

Potřebujeme *víru v sebe*.

Jedině s pevnou důvěrou v sebe domůžeme se síly a důvěrou ve svoji sílu dosáhneme zamýšleného výsledku. A kdyby nás bylo sebeméně, dosáhneme-li onoho jasného světla ve své duši, dosáhneme i světla v životě vůbec. 15

A čím získáme onu důvěru v sebe?

Uvědoměním si *mravní krásy svého díla*.

Sešli jsme se sem puzeni nejkrásnějšími pohnutkami člověka. Touhou po kráse, vzdělání a ušlechtilosti. Znaveni dlouholetou nečinností nadšeně chápeme se sami sebe, abychom vykřesali z svého středu jiskry inteligence a očisty. Vše chceme prozkoumat, o všem se poučit, nejdále pohlédnout a nejhluběji pochopit. Náš podnik jest svatý. Září nejušlechtlejším jasem, nejkrásnější touhou po pravdě. A *toto* vědomí našeho svatého poslání musí nám vdechnouti do srdcí důvěru v sebe a ve svoje dílo. 25

Bylo to v neděli, co jsme se po prvé sešli. Tehdy vyvolili jste si ze svého středu výbor, v jehož jednání jste složili svoji důvěru. My sešli se téhož dne k položení programu celého sdružení. A dnes, po týdnu, přicházíme k vám s vypracovaným programem. Dnes zahajujeme první den svojí činnosti, dnes rozžeháme první světlo. A byť i bylo slabé a nezářilo bleskem geniality, jest přece veliké tím, že rozžehnuto jest z lásky a že jest dílem naším. A každé toto světlo jest světlem na oltáři naší vlasti a světlem na oltáři vlastní duše. 30
A zdaří-li se nám naše započaté dílo, pak, přátelé, až sejdeme se ve šťastnější budoucnosti a až náš mladý život bude 35

od nás vzdálen tak, že snadno jej přehlédneme, pak zamyslíme-li se a vzpomeneme na dávné doby, budeme moci říci s klidným svědomím:

»My jsme něco dělali, my jsme něčeho dosáhli.«

5 A proto, přátelé, neztraťme ani jediné chvílky, ani jediného okamžiku! Vrhněme se všichni do nového podniků s celou duší a pevnou důvěrou! Příležitost jest zachycena, vhodný okamžik přišel. Zde otvírá se pro každého široké pole působnosti, zde každý může sebe uplatnit. Odhoďme ostych jako
10 zbytečnou slabotu, postavme se k sobě a pohlédněme si do očí přímo, bez přetvářky. Jsme všichni z jedné krve, sdružení dobou a společnou touhou.

Rozvíňme svoji ideu jako mohutný prapor nad svými hlavami a vykročme beze strachu! A ač naše činnost nebude
15 veřejná a ač její měřítko bude nepatrné, jednejme tak, jako bychom jednali před celým světem. Neboť my a naše činnost jest počátkem duševní činnosti nové doby, jejíž konce jsou nedozírné.

A nakonec ještě uvádím heslo, jež má býti naší vůdčí ideou
20 našeho sdružení. Však ne pouze ideou a ne heslem, má býti také slito našima rukama v kovový skutek.

Zní: Osvětou ku svobodě!

S tímto heslem na čele a v srdci dobudeme světa, — kdyby
i všichni stáli proti nám.

25 Přátelé, pole jest již zoráno. Vstaňte, — pojdte zasévat květy, jejichž vůně má jít budoucností.

Vzhůru, — slunce nám svítí!

PROSLOV
PŘI ŽÁKOVSKÉ AKADEMII GYMNASIA

Stává se, že chvíle nejvyšších radostí bývá i chvílí nejhlubších bolů, neboť úsměv a jas nevykupujeme ničím jiným než slzou a smutkem. 5

Tři sta roků žili jsme v nejhroznější noci. Naše tělo bylo ubité a naše duše spoutána nejtěžšími okovy světa. Naše ruce nebyly našima rukama, naše práce nebyla naší prací. Nepatřil nám ani prostý dům, který vystavěli praotcové z posvátného dříví železných dubů, ani pole, od pravěku zvlažovaná 10 potem a krví našich předků. Vše bylo nám vzato, o vše byli jsme oloupeni, — že nezbývalo nám na tomto světě ničeho. Však přece ještě něco zůstalo, — co nemohl nám vzíti zlý osud, neboť bylo to mimo dosah jeho hrozná ruka. Byla to záře půlnočních hvězd, která konejšivě k nám šeptala, když 15 znaveni neplodnou denní prací namahavě jsme se vzpřímili a pohlédli k nim. Šeptala k nám o sladkém ránu, o obzorech zjasněných stříbrnou září vycházejícího slunce a o Velikém Dni, který neslyšnými kroky blíží se odkudsi zdaleka, sice pozvolně, ale jistě. A všichni ti, kteří dovedli se vzpřimit, 20 a všichni, jejichž hřbet otroctví nezlomilo, vyčetli z oné hvězdné záře svůj jediný dar, který nedovedl jim pro jeho božskou cenu urvatí nikdo.

Byla to víra a naděje, — která od biblického starce Komen-ského až po nezapomenutelnějšího českého člověka svítla 25 našim snům, byť řetězy harašily na nohou a tělo bylo zbičováno bičí ukrutných pochopů.

A víra naše nás uzdravila.

Náš dům, zakletý na tři sta let v těžké mlčení, jest náš, naše pole, po tři sta let neplodná, chystají se letos po prvé 30 odevzdati nám všechny své dary a naše ruce — sice ještě udivené a nemotorné — nedočkavě se protahují v stříbrných paprscích Rána. Onen osud, který byl k nám tak nemilosrdný, ukázal se pojednou spravedlivým a smetl mocnou svou rukou všechny stíny ležící na našich krajích. Bylo-li naše dřívější 35

neštěstí veliké, — byla naše radost z něho se zrodí ještě větší. Byla to radost, kterou jsme si sami zaplatili dlouhým utrpením, a bylo to slunce, které jsme však vírou vynesli na modravé hřebeny svobodných hor. V oné chvíli, která, ač
5 krátká, nám nekonečně oplátla všechen bol, vyvěsili jsme slavnostně na štíty svých domů své odvěké praporce, — rudé omlazenou krví a bílé svými netknutými ideály.

A teď, když radost proletěla naším nitrem a ranní přisvit
zostřil obrysy svítání, — zavolejme znovu ze stínů svůj Smutek, ne však již trpký a neplodný, — ale Smutek sladký
10 vědomím, že vykoupil nám štěstí. Vzpomeňme všech těch, kteří zkrvaviše půli našeho praporu svatou svojí krví nedočkali se, aby viděli, jak líbá jej slunce.

Naše stará pověst (— oh, mnoho stříbra z hvězd padlo do
15 našich pověstí) vypráví o záhadných rytířích, skrytých v hoře Blaníku, kteří ve spánku čekají, až je česká země, v nejhorší pokoření snižená, zavolá. Potom že vyjedou na bujných ořích z modravé sluje a osvobodí svými meči českou zemi od všech nepřátel.

20 Národ, který má takové pověsti, jest jistě nešťasten. Však národ, jehož babičky toto šeptají kolem kamen čistým dušim vnoučat, dovede též věřit. A věří-li pevně v blanické rytíře, pak opravdu se najdou a skutečně přijedou na bujných koních k ochraně vlasti.

25 A tak se též stalo.

Byly kdy hroznější dny pro náš národ než v době válečné? Mohlo býti více muk sesláno na lid tři sta roků prokletý? Ba zdálo se chvílemi, že i hvězdy zmizely za mraky, a zdálo se, že nebude již možno věřit v nic než ve Smrt, která tiše
30 hledala cíl pro svojí kosu. Však noc bývá nejtemnější před svítáním a kosa Smrti stočila se jinam. Naši blaničtí rytíři vyjeli z tajemné jeskyně Noci, junácky rozletěli se do celého světa, aby urvali pro svoji ubitou vlast vavřín svobody.

35 Kdo neznal by ve světě československého legionáře?

Svojí slávou jest blízký pohádkovosti a přece jest pravou skutečností, která musela se zroditi. Neboť on jest ztělesnění

těch myšlenek, které ztročilým generacím vnukaly hvězdy. Jen svým úporným nadějším a své neoblomné víře můžeme děkovati, že v rozhodném okamžiku našli se lidé, kteří věděli, co mají učiniti. A oni všichni — jistě neudělali to z žádné romantiky ani vlivem tajemných mocností, — nýbrž prostě 5 proto, že víra jejich předků vstoupila jim do krve. Proto hledali svoje místo v Rusku, Francii a Itálii, nebojíce se nebezpečství smrti a poprav. Proto krváčeli v dalekých a neznámých zemích, poněvadž věřili, že svojí krví ztělesní sny celého národa. A tehdy, když měli sražení nepřátelskými 10 střelami nebo škracení cizáckými šibenicemi, jistě jejich oči, ať již zkrvavené a zaprášené, — leskly se více než hvězdy. Leskly se zázrakem a uspokojením, neboť oni umírajíce daleko od své vlasti byli jí vlastně nejbliže. Zanechali žijícím zodpovědnost svatou, kterou zraditi bylo by hříchem nej- 15 bídnejším.

A kdo jest to, na němž leží ona zodpovědnost?

Jsou to všichni, kteří věří ve spravedlnost a pravdu. Víme, že těchto lidí není mnoho, — neboť těžko je ve tmách zestárnouti a neztratiti víry ve světlo. Těžko jest zachovati si 20 smysl ve spravedlnost a pravdu, když po století žilo se lží a klamem. Proto bude teprve nutno naučiti se hleděti ve světle, naučiti se ctíti pravdu. Bude teprve nutno vychovati se v generaci, která by nesla v srdci onu lásku, s kterou oni umírali. 25

Poroba sice již minula, — ale oloupila nás o mnohé a mnohé. Dopadla na nás v době, kdy zdálo se, že ze záhonů obdělávaných pečlivými dlaněmi Českých bratří chystal se vypučeti překrásný květ. Byli jsme tehdy přede všemi, ale padli jsme ve svém běhu a teď, když vstáváme, — musíme 30 si uvědomiti, že všichni, kterým nestalo se neštěstí, jsou daleko před námi. Nezbyvá — než doháněti, napínati svaly, vynahraditi co nejdříve ztracená století. — To musíme míti ve svém srdci — a k tomu musíme se vyzbrojiti.

Byli bychom prokleti a ztraceni, kdybychom ztratili dny, 35 které nám mohou všechno dáti, ale též všechno odnítí. Byli-li legionáři rudou půlí našeho praporu svojí krví, my musíme

býti onou bílou — svým neposkvrněným charakterem a čistým úsilím.

Naše ruce ještě neztrouchnivěly ve tmách a oči neztemněly dlouhým šerem. Slunce vyšlo a my uvidíme v jeho záři
5 i mnohé vředy na svém těle. Však uviděti a poznati svoji nemoc jest býti z půle již zdravým. Druhou polovici zdraví získáme svojí vytrvalostí. Potom v zlaté radosti, prohřátí poledním sluncem, staneme u svých met, silní a svěží. Až teplý, letní vítr donese nám zlatý dech vlnícího se obilí, až uslyšíme
10 praskati klasy úrodou, kterou jsme sami si způsobili, — potom teprve budeme moci na chvíli stanouti a setřítí pot s čela.

Však věřím, že ani tenkrát nezůstaneme nečinní, neboť naše únava bude sladká. Jistě si zazpíváme z plné hrudi v modravé nebe píseň štěstí a uspokojení. Pak teprve budeme
15 moci klidně vzpomenouti na vás, nesmrtelní mrtví.

A tehdy svatou prací unavení,
kdes na mezích svých oplodněných polí
vám tryznu vzdáme, která nezabolí,
jež bolest naši v tichou radost změní.

20 A v oné chvíli, v které smutků není,
jež stokrát splatí protřpěné boly,
všeptáme vaše jména do okolí,
v němž zlato obilí se v těžkých vlnách pění.

25 Ten den-li přijde někdy v naše nivy,
jak rukou našich výtvor čistý, živý,
jak klas, jenž skloní se, svou tíhou zralý,

pak věřím, že se v naše živé oči
s tím spokojením v modro nebes stočí,
jak oči těch, již pro vlast umírali.

AFORISMUS

Nevím, pochází-li láska ze slova Amor či *ἄμωρος*. Cítívám v ní často původ z obou.